

**KONKURS Z HISTORII
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
Z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2025/2026**

Temat przewodni konkursu:

„Ojczyznę kocha się nie dlatego, że wielka, ale dlatego, że własna.”

Seneka Młodszy

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami z całej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z przedmiotu historia (Dz.U. z 2024r., poz. 996; strony 104-117)

Uczestnicy powinni rozszerzyć wiadomości o tematy przewodnie do każdego etapu konkursu, posiłkując się zamieszczoną bibliografią i inną literaturą przedmiotu oraz wykazać się znajomością wskazanych materiałów.

I. Cele konkursu.

1.Wiadomości.

Uczniowie:

- Opanowali wiadomości (treści nauczania – wymagania szczegółowe) opisane w podstawie programowej z historii dla szkoły podstawowej od starożytności po współczesność.
- Rozszerzyli ponad podstawę programową wiadomości z historii Polski i z historii powszechnej o podaną tematykę.
- Opanowali wiadomości z wielu dziedzin historii czyli: historia polityczna, społeczna, gospodarcza, wojskowość, religia, kultura.
- Posługują się pojęciami historycznymi.
- Trafnie charakteryzują i rozpoznają po charakterystyce oraz ikonografii wybitne postaci historyczne i ich zasługi.
- Szczegółowo określają przyczyny, przebieg i skutki wymaganych wydarzeń historycznych.

2. Umiejętności.

Uczniowie:

- Umiejętnie wykorzystują posiadaną wiedzę w praktyce, w rozwiązywaniu problemów, wyjaśnianiu zjawisk i procesów historycznych, ocenie wydarzeń, trafnej argumentacji w krótkich i dłuższych wypowiedziach.
- Potrafią umiejscowić wybrane zagadnienia historyczne w czasie i przestrzeni, porządkują i synchronizują wydarzenia historyczne z historii Polski z historią powszechną.
- Prawidłowo analizują i interpretują materiały źródłowe, właściwie wskazują związki przyczynowo- skutkowe, porównania, potrafią właściwie argumentować własne zdanie.
- Odczytują treści mapy, szkicu, planu, wykresów statystycznych, tabel i innych tego typu źródeł wiedzy.
- Wyszukują informacje zapisane w obrazach, filmach, fotografiach i innych wytworach kultury.
- Potrafią wnioskować i argumentować.
- Nabywają umiejętności planowania i samodyscypliny.

3. Postawy.

Uczniowie:

- Rozwijają swoje zainteresowania i uzdolnienia, wykazują się zaangażowaniem, ciekawością i gotowością do pokonywania wyzwań edukacyjnych.
- Odnoszą się z szacunkiem do dziedzictwa historycznego Polski i kultur innych narodów oraz mniejszości narodowych i religijnych.
- Rozwijają i pogłębiają swój patriotyzm.

II. Arkusz zadań i sposób oceniania.

Konstrukcja zadań w arkuszach na wszystkich trzech etapach zawierać będzie zadania otwarte i zamknięte. Pytania sprawdzać będą stopień opanowania wiedzy z zakresu podstawy programowej z historii Polski i powszechnej - politycznej, gospodarczej, kultury, religii, wojskowości, nauki, a także znajomość podanych treści rozszerzonych.

Pytania zawierać mogą materiał ikonograficzny (np. elementy architektury, symbole, herby), kartograficzny (np. mapy, plany), statystyczny (np. tabele, diagramy, wykresy) oraz różnorodne teksty źródłowe.

Punktacja arkusza na poszczególnych etapach może być zróżnicowana, dostosowana do trudności arkusza i przewidzianego czasu. Na etapach wyższych mogą pojawić się zadania z zakresu tematycznego etapu niższego.

III. Zalecana literatura do wszystkich etapów.

- Podręczniki do historii dla szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego. Wydawnictwo Nowa Era

- Inne podręczniki do historii dopuszczone przez MEN
- Encyklopedia szkolna. Historia, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2004 r.
- Ilustrowany atlas historii Polski, Wydawnictwo DEMART, Warszawa 2006 r.
- Atlas historyczny. Od starożytności do współczesności, Wydawnictwo Nowa Era, Wrocław 2012 r.

IV. Wymagania do poszczególnych etapów konkursu.

1. Etap szkolny.

Znajomość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z przedmiotu historia do panowania Stefana Batorego włącznie (Dz.U. z 2024 r., poz. 996; strony 104-109) włącznie z treściami z działu X Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Na I etapie rozszerzona będzie podstawa programowa w zakresie panowania w Polsce dynastii Piastów ze szczególnym uwzględnieniem rządów Bolesława Chrobrego.

Zagadnienia dodatkowe:

- Organizacja państwa pierwszych Piastów (ludność, gospodarka, religia, władza, wojsko)
- Początki państwa polskiego (źródła historyczne do dziejów powstania państwa, rządy Mieszka I z uwzględnieniem rozwoju terytorialnego państwa – Dagome iudex)
- Panowanie Bolesława Chrobrego (ze szczególnym uwzględnieniem koronacji i jej znaczenia, przyłączenie Grodów Czerwieńskich)
- Kultura Europy okresu średniowiecza

Lektura i materiały dodatkowe:

Paweł Jasienica, Polska Piastów, Wydawnictwo Prószyński i S-Ka, Warszawa 2007

Mediateka Muzeum Historii Polski w Warszawie – filmy edukacyjne dotyczące historii Polski w okresie panowania dynastii Piastów

<https://zpe.gov.pl/a/od-ekspansji-do-upadku-wladzy-pierwszych-piastow/DvtHniSON>

<https://www.youtube.com/watch?v=ePK2nrFw6hI>

2. Etap rejonowy.

Znajomość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych z przedmiotu historia włącznie z działem XXIX Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej (Dz.U. z 2024 r. poz. 966; strony 104 -113).

Na II etapie rozszerzone będą treści podstawy programowej w zakresie historii ziem polskich pod zaborami w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku.

Zagadnienia dodatkowe:

- Rozwój gospodarczy ziem polskich w II połowie XIX wieku (przemiany gospodarcze i cywilizacyjne na ziemiach polskich we wskazanym okresie historycznym).

- Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku.
- Sytuacja ludności polskiej w drugiej połowie XIX wieku (represje po Powstaniu Styczniowym, rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska).
- Znajomość biografów i osiągnięć takich postaci jak: Henryk Sienkiewicz, Stefan Żeromski, Władysław Reymont, Jacek Malczewski, Juliusz Kossak, Stanisław Witkiewicz, Karol Marcinkowski, Dezydery Chłapowski, Hipolit Cegielski, Leon Sapieha, Kazimierz Badeni, Agenor Gołuchowski, Mikołaj Żyblikiewicz, ~~Edward Rimmel~~). (Aktualizacja z dnia 16.12.2025 r.)

Literatura i materiały dodatkowe:

<https://zpe.gov.pl/a/a-to-polska-wlasnie---kultura-polska-pod-zaborami/D1ChRT5vx>

<https://zpe.gov.pl/a/robmy-swoje-postawy-polakow-pod-zaborami/DQs0mSM01>

<https://zpe.gov.pl/a/trzy-dzielnice-warunki-zycia-polakow-pod-koniec-xix-wieku/DhoYmaCfx>

3. Etap wojewódzki.

Znajomość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z przedmiotu historia włącznie z działem XXII miejsce Polski we współczesnym świecie (Dz.U. z 2024 r. poz. 996., strony 104- 116).

Na III etapie rozszerzone będą treści podstawy programowej związane z okupacją niemiecką i sowiecką ziem polskich podczas II wojny światowej.

Zagadnienia dodatkowe:

- Podział administracyjny ziem polskich podczas II wojny światowej
- Sytuacja ludności polskiej na ziemiach okupowanych przez Niemców, przez ZSRS oraz w Generalnym Gubernatorstwie (cele okupacji, stosunek do Polaków – aresztowania, zsyłki, deportacje, obozy zagłady, nacjonalizacja, stosunek okupanta do Kościoła, grabież polskich dzieł sztuki)
- Czas okupacji na ziemiach podkarpacia (okupacja niemiecka i sowiecka na Podkarpaciu, sytuacja ludności żydowskiej, życie dzieci i młodzieży – tajne nauczanie)

Literatura i materiały dodatkowe:

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zbrodnie-niemieckie/84374,Pacyfikacje-Pantalowic-i-okolicznych-miejscowosci-na-Podkarpaciu.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/okupacja-niemiecka/90031,Postawy-spoleszenstwa-polskiego-wobec-okupantow-Kultura-polska-w-konspiracji.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/okupacja-niemiecka/94837,Niemiecka-polityka-okupacyjna-na-ziemiach-polskich.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/95024,Polityka-okupanta-sowieckiego-na-ziemiach-polskich-w-latach-1939-1941.html>